

RASEBORG
RAASEPORI

RAASEPORI.FI

YHDESSÄ KIUUSAAMISTA
VASTAAN

RASEBORG
RAASEPORI

YHDESSÄ KIUSAAMISTA VASTAAN

Alkuperäinen malli perustuu Helsingin ja Kauniaisten kaupunkien kiusaamisen vastaisiin ohjelmiin. Ohjelma sisältää ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä sekä toimenpiteitä kiusaamistilanteissa. Tavoitteena on opettaa kaikille lasten ja nuorten ympärillä oleville tunnistamaan ja reagoimaan kiusaamiseen sekä tuoda ennaltaehkäisevä työ näkyväksi. Kiusaamisen vastaisen ohjelman tulee olla koko kaupungin yhteinen asia. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2024–2025 kuvataan kunnan toimintaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Sisältö

I Lainsäädäntö, joka suojaa ja velvoittaa	I
I.1 Suunnitelma oppilaiden suojelemiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	I
I.2 Opetussuunnitelman perusteet	I
2 Kiusaamiseen liittyvät käsitteet	2
2.1 Kiusaamisen määritelmä	2
2.2 Kiusaamista sivuavat käsitteet	3
3 Toimenpiteet	4
4 Hyödyllisiä linkkejä	6
5 Kiusaamistapauksiin puuttuminen	7

I Lainsäädäntö, joka suojaa ja velvoittaa

I.1 Suunnitelma oppilaiden suojelemiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Oppilas- ja opiskeluhoitolain 13 §:n 2 momentin 4 kohdan sekä perusopetuslain 29 §:n 3 momentin (1267/2013) mukaan jokaisella koululla tulee olla suunnitelma, jolla suojellaan oppilaita väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

[Raaseporin perusopetuksen opetussuunnitelma - ePerusteet >>](#)

I.2 Opetussuunnitelman perusteet

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2019 sekä Opetushallituksen määräys OPH-285-2018 ammatillisen koulutuksen opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja tavoitteista sekä opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta) tämä suunnitelma kuvaa seuraavaa:

- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisy ja niihin puuttuminen
- Näiden asioiden käsittely yksilö-, ryhmä- ja koulutasolla
- Yksilöllinen tuki ja tarvittavat tukitoimet
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Yhteistyö eri sektoreiden välillä

2 Kiusaamiseen liittyvät käsitteet

2.1 Kiusaamisen määritelmä

Koulut käyttävät yleensä tutkimuskirjallisuuteen perustuvaa määritelmää, jonka mukaan *"kiusaaminen on tilanne, jossa yksi ja sama oppilas joutuu toistuvasti vahingoitetuksi tai kärsimään. Tekijöinä ovat yksi tai useampi henkilö, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua."*

Kiusaaminen määritellään siis tahalliseksi ja jatkuvaksi vahingon aiheuttamiseksi oppilaalle, joka on haavoittuvassa asemassa. Kiusaamisella on erityispiirteitä, jotka erottavat sen esimerkiksi riidoista, häirinnästä tai yksittäisistä väkivaltatilanteista. Näitä piirteitä ovat muun muassa toistuvuus, tietoisuus ja vallankäyttö sekä se, että kiusaaminen on usein ryhmäilmiö. Näiden erityispiirteiden vuoksi kiusaamiseen puuttuminen vaatii erilaisia menetelmiä kuin yksittäisiin tapahtumiin puuttuminen.

Kaikki kiusaamiseksi koetut teot eivät ole aina tarkoitettu vahingoittamaan, eikä kaikilla lapsilla ja nuorilla ole vielä kykyä ymmärtää tekojensa seurauksia. Myöskään aikuisille ei ole aina helppoa erottaa kiusaamista riidoista, konflikteista tai loukkaavasta käytöksestä. Lapset, nuoret ja aikuiset voivat lisäksi määrittellä kiusaamisen eri tavoin. Myös satunnaiset konfliktit kouluyhteisössä voivat vahingoittaa tai loukata jotakuta, mutta ne ovat ohimeneviä ja niiden tarkoitus vaihtelee.

Kiusaaminen on ilmiö, jota on vaikea yksiselitteisesti määrittellä, mitata ja joskus jopa havaita. Kiusaaminen ei ole vain tekoja, vaan myös yksilön ja ryhmän asenteita. Se, miten kiusattu kokee ja tulkitsee tilanteen, ja miten ryhmän muut jäsenet suhtautuvat kiusattuun ja toimivat tilanteessa, voidaan kutsua rooleiksi. Useimmat oppilaat eivät periaatteessa hyväksy kiusaamista, mutta monet voivat silti toimia tavalla, joka vahvistaa tai ylläpitää kiusaamisen kierrettä. Koulukiusaamistilanteissa esiintyviä rooleja ovat kiusatun ja kiusajan lisäksi myötäilijä, vahvistaja, puolustaja ja hiljainen hyväksyjä. Kiusaaja-uhri tarkoittaa oppilasta, joka sekä kiusaa muita että itse joutuu kiusatuksi. Se, mitä rooleja oppilaat ottavat kiusaamistilanteissa, vaikuttaa suuresti siihen, jatkuuko kiusaaminen.

Yleisin kiusaamisen muoto on sanallinen kiusaaminen, joka ilmenee haukkumisena, loukkauksina tai pilkkaamisena. Kiusaaminen voi ilmetä myös monin muin tavoin: fyysisenä (tönnäminen tai lyöminen), omaisuuteen kohdistuvana (esineiden ottaminen tai tahallinen rikkominen) tai epäsuorana (ryhmän jäsenten manipulointi, ilkeiden huhujen tai valheiden levittäminen, ryhmästä ulossulkeminen). Netkiusaaminen tarkoittaa kiusaamista internetissä tai verkkoyhteyden kautta (esimerkiksi kuvien lataaminen verkkoon ilman lupaa tai loukkaavien kommenttien julkaiseminen verkossa).

2.2 Kiusaamista sivuavat käsitteet

Syrjintä tarkoittaa, että henkilöä kohdellaan huonommin kuin muita vastaavassa tilanteessa yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuuden vuoksi. Tasa-arvoa koskevat säädökset sisältyvät Suomen perustuslakiin, naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin sekä yhdenvertaisuuslakiin. Lain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansallisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielihyvyyden, poliittisen toiminnan, ammattiliittoon kuulumisen, perhesuhteiden, terveydentilan, vamman, sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän seikan perusteella.

Sosiaalinen poissulkeminen (ostrakismi) tarkoittaa ulkopuolelle jättämistä ja huomiotta jättämistä. Se on tietoista tai tiedostamatonta sosiaalista kipua, joka on verrattavissa väkivaltaan tai kiusaamiseen. Ulkopuolisuuden tunnetta aiheuttavia keinoja ovat esimerkiksi katseiden ja keskusteluyritysten sivuuttaminen, selän kääntäminen, viesteihin vastaamatta jättäminen tai yhteisistä toiminnoista pois sulkeminen. Ostrakismi on usein ulkopuolisille, kuten opettajille, näkymätöntä ja siksi vaikeasti havaittavaa ja siihen puuttuminen on haastavaa.

Vihapuhe kattaa kaikki ilmaisutavat, jotka levittävät, kannustavat, edistävät tai oikeuttavat vihaa, joka perustuu suvaitsemattomuuteen. Vihapuhe voi liittyä esimerkiksi ihonväriin, kansalliseen tai etniseen taustaan, uskontoon tai vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen. Rangaistava vihapuhe on viestintää, joka täyttää rikoksen tunnusmerkit.

Seksuaalinen häirintä tarkoittaa ei-toivottua sanallista, sanatonta tai fyysistä seksuaalista käyttäytymistä. Seksuaalinen häirintä loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaavan, vihamielisen, nöyryyttävän tai painostavan ilmapiirin. Fyysinen seksuaalinen häirintä voi olla seksuaalista ahdistelua, joka on rikoslain mukaan rangaistavaa.

Sukupuoleen perustuva häirintä tarkoittaa ei-toivottua käyttäytymistä, joka liittyy henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun ja joka tietoisesti tai tosiasiallisesti loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja luo uhkaavan, vihamielisen, nöyryyttävän tai painostavan ilmapiirin. Kyse ei kuitenkaan ole seksuaalisesta käyttäytymisestä.

Grooming tarkoittaa aikuisen tietoista ja tavoitteellista toimintaa, jonka tarkoituksena on saada seksuaalinen kontakti lapsen tai houkutelua lasta seksuaalisiin tekoihin. Rikoslaki määrittelee groomingin eli lapsen houkuttelun seksuaalisiin tarkoituksiin rangaistavaksi. Lain mukaan tekoja, joiden tarkoituksena on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai lapsen siveettömästi esittävien kuvien tai videoiden valmistaminen, pidetään rikoksina. Rikoksen tunnusmerkit täyttyvät, jos tapaamista tai muuta yhteydenottoa ehdottava henkilö tekee sen tavalla, josta käy ilmi, että tarkoituksena on edellä mainitun rikoksen tekeminen.

3 Toimenpiteet

1. Hyvinvointimittarit

Kouluissa ja oppilaitoksissa seurataan jatkuvasti oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia muun muassa kouluterveyskyselyn ja koulujen omien kyselyjen avulla. Jokainen koulu ja oppilaitos käyttää näitä välineitä seuratakseen oppilaiden ja opiskelijoiden arkea ja jaksamista. Saatua tietoa hyödynnetään kiusaamisen ennaltaehkäisyssä ja torjumisessa sekä ongelmiin puuttumisessa eri tavoin. Aikuisten työntekijöiden hyvinvointia seurataan vuosittaisella kyselyllä.

2. Sosiaalisten ja tunnetaitojen sekä kiusaamistilanteiden käsittelyn ohjelmat

Jokaisessa päiväkodissa, koulussa ja oppilaitoksessa on vähintään yksi työkalu – ohjelma tai toimenpidekokonaisuus – joka auttaa tunnistamaan erilaisia sosiaalisia tilanteita ja tunteita sekä ohjaa uusien taitojen oppimisessa. Toimivien työkalujen avulla toimenpiteiden toteuttaminen on helpompaa.

Hyvinvointisuunnitelma kaikille Raaseporin päiväkodeille ja kouluille valmistuu syksyllä 2025 ja otetaan käyttöön kouluissa ja päiväkodeissa lukuvuodesta 2026–2027 alkaen.

3. Yhteiset säännöt ryhmille, luokille ja muille yhteisöille

Raaseporilla on koulujen yhteiset järjestyssäännöt. Ne sisältyvät opetussuunnitelmaan ja löytyvät myös tämän liitteenä. Lisäksi jokainen päiväkotia, koulu ja ryhmä tai luokka laatii yhdessä viihtyvyyssäännöt kiusaamisen ehkäisemiseksi ja viihtyvyyden lisäämiseksi. Myös harrastustoiminnan toimijat osallistuvat kiusaamisen vastaiseen työhön muun muassa kaupungin avustushakemusten kriteerien kautta. Varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten henkilöstön tulee lisäksi sopia yhteisestä työkalusta lukuvuoden alussa.

[Raaseporin perusopetuksen opetussuunnitelma - ePerusteet >>](#)

4. Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen

Kaikki päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten toimijat huolehtivat siitä, että uudet tulokkaat otetaan mukaan yhteisöön. Yhteishengen rakentaminen jatkuu, kunnes uudet oppilaat ovat sopeutuneet uuteen ympäristöönsä. Tämä ei tapahdu nopeasti, joten toiminnan tulee olla pitkäjänteistä. Yhteisöllisyyden vahvistaminen on olennainen osa arkea, eikä ketään jätetä ulkopuolelle. Nuorisotyöntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä koulujen kanssa. Lukuvuoden alussa keskitytään erityisesti luokkahengen rakentamiseen.

5. Sähköinen viestintäkanava

Kiusaamista voi tapahtua myös piilossa, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Yhtäkään kiusaamistapausta ei saa jättää huomiotta. Kaikilla Raaseporin oppilailla, opiskelijoilla ja henkilöstöllä on käytössään Some-turva, josta saa apua verkkokiusaamistilanteissa.

6. Kiusaamistapausten selvittämisen dokumentointi

On tärkeää dokumentoida, miten kiusaamistilanteet selvitetään. Päiväkodeilla ja kouluilla on malli kiusaamistapausten käsittelyyn. Raasepori työskentelee edelleen dokumentoinnin yhdenmukaistamiseksi.

7. Vastuuhenkilöt kiusaamisen vastaisille toimenpiteille

Koulut ja päiväkodit nimeävät vastuuhenkilöt, joiden tehtävänä on edistää kiusaamisen ehkäisyä ja siihen puuttumista sekä seurata kiusaamistapausten selvittämistä.

8. Restoratiivisten menetelmien käyttö

Koulut ja oppilaitokset voivat ottaa järjestelmällisesti käyttöön restoratiivisia menetelmiä eli ihmissuh- teiden palauttamiseen tähtäviä toimintatapoja (esimerkiksi vertaissovittelu). Tätä menetelmää käyte- tään jo useissa Raaseporin kouluissa, ja tavoitteena on, että yhä useampi koulu ottaa sen käyttöön.

9. Turvallinen aikuinen vakavasti kiusatulle

Joskus kiusattu tarvitsee enemmän tukea. Tällöin nimetään turvallinen aikuinen tukihenkilö, joka auttaa ja tukee kiusattua eteenpäin. Tukihenkilön ei tarvitse olla opettaja tai työntekijä, vaan hänet valitaan yhdessä kiusatun oppilaan kanssa.

10. Tukioppilastoiminnan kehittäminen

Monet koulut hyödyntävät tukioppilastoimintaa lisätäkseen uusien oppilaiden ja opiskelijoiden sosiaa- lista turvallisuutta. Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää koulutuksia opettajille, jotka ohjaavat tukioppilastoimintaa, ja koulutuksia järjestetään myös tutoreille. Kouluja kannustetaan osallistumaan näihin koulutuksiin.

[Tukioppilastoiminta - Mannerheimin Lastensuojeluliitto >>](#)

11. Vertaistuki

Mannerheimin Lastensuojeluliitolla ja Aseman Lapset ry:llä on perusopetuksessa pilottihanke, jossa vakavasti kiusatuille oppilaille ja heidän vanhemmilleen tarjotaan vertaistukea. Kouluja kannustetaan osallistumaan tarpeen mukaan.

12. Vanhempien tuki

On tärkeää, että myös vanhemmat saavat tukea kiusaamistilanteissa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää vanhemmille tukiryhmiä.

13. Ankkuritoiminta

Pitkään jatkuneen kiusaamisen tai muun huolestuttavan käyttäytymisen lopettamiseksi tarvitaan kaikki mahdollinen apu. Ulkopuolinen toimija voi joskus tuoda tilanteeseen ratkaisevan näkökulman. Uusi näkökulma voi auttaa ymmärtämään monimutkaista tilannetta kokonaisuutena.

Poliisi vastaa Ankkuritoiminnasta, jonka tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia ja ehkäistä rikoksia varhaisessa vaiheessa. Toiminta toteutetaan moniammatillisessa Ankkuritiimissä, jossa on asiantunti- joita poliisista, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimesta. Tiimin kokoonpano vaihtelee tapauskohtaisesti. Tiimi tapaa nuoren ja huoltajat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea tarkoituksenmukaisesti ja ohjata tarvittaessa oikeanlaisen avun tai tuen piiriin.

4 Hyödyllisiä linkkejä

[Aseman Lapset ry >>](#)

[MLL – Kiusaamisen ehkäiseminen >>](#)

[KiVa Koulu® >>](#)

[Barnavårdsföreningen - etusivu >>](#)

5 Kiusaamistapauksiin puuttuminen

Koulun henkilökunta saa tietää kiusaamisesta

Kiusaamisen kohteena oleva oppilas tai muu oppilas, joka on huomannut kiusaamisen, on velvollinen kertomaan siitä, joko kotona tai koulun aikuiselle. Huoltajilla on vastuu tiedottaa koulun henkilökuntaa. **Kaikilla on oikeus turvalliseen kouluympäristöön.**

Koulun vastuu/toimintatavat

Koululla on vastuu puuttua kiusaamiseen, ohjata osapuolia ja dokumentoida tapaus. Kiusaajalla on vastuu muuttaa käytöstään. Kiusattua oppilasta kannustetaan kertomaan, jos kiusaaminen jatkuu.

Koulun työntekijä (voi olla esimerkiksi antikiusaamistiimi, rehtori, yksittäinen opettaja) puhuu kaikkien osapuolten kanssa erikseen. On hyvä, että mukana on kaksi aikuista, joista toinen tekee muistiinpanoja ja toinen puhuu. On tärkeää tuoda esiin, että kiusaaminen on väärin ja sen on loputtava. Kiitä siitä, että kiusaamisesta on uskallettu kertoa.

Huom! Turvalliset aikuiset koulussa!

Kaikki keskustelut dokumentoidaan.

On saavutettava yhteinen sopimus kiusaamisen lopettamisesta ja sovittava seurantakeskustelujen ajankohdasta.

Kaikkien osapuolten huoltajille tiedotetaan, mitä on keskusteltu, mitä sopimuksia on tehty ja milloin seurantakeskustelut pidetään.

Seuranta

Ensimmäinen seurantakeskustelu pidetään noin 2 viikkoa sen jälkeen, kun kiusaamistapaus on selvitetty. Seurantakeskustelussa selvitetään, onko kiusaaminen jatkunut. Koulussa asiaa selvittävä henkilö vastaa siitä, että keskustelut pidetään kaikkien osapuolten kanssa ja että ne dokumentoidaan.

Huoltajille tiedotetaan, miten keskustelu on sujunut ja mihin on päästy.

On tärkeää pitää riittävästi seurantakeskusteluja. Tavoitteena on aina, että kiusaaminen loppuu. Tavoitteen saavuttamiseksi tehdään tarvittavat järjestelyt.

Kiusaaminen loppuu

Jälkihoito

On tärkeää, että kiusattu saa jälkihoitoa. Vastuu on oppilas- tai opiskelijahuollolla tai muulla oppilaan verkoston yhteistyökumppanilla.

Kiusaaminen jatkuu

Kiusaamistapauksiin puuttuminen

Yhteinen kokous koulussa

Kiusaaja, huoltajat, koulun henkilökunta ja oppilas- ja opiskelijahuollon edustaja kokoontuvat keskustelemaan kiusaamisesta. On tärkeää, että koulun ilmapiiri on rauhallinen, jotta kaikki tuntevat olonsa turvallisiksi.

Tavoitteena on päästä yhteisymmärrykseen siitä, että kiusaaminen loppuu.

Apuja kiusaajalle (oppilas- ja opiskelijahuolto), mahdolliset sanktiot.

Sovitaan seurantakokouksesta ja siitä, miten asian seuranta etenee.

Sovitaan vastuutehtävistä: koulu, huoltajat, oppilas- ja opiskelijahuolto. Myös kotien on sitouduttava pyrkimään kiusaamisen lopettamiseen.

Koulun vastuulla on dokumentoida kokous.

Seuranta

Seuranta kaikkien osapuolten kanssa (yksittäin).

Tiedota kaikkia huoltajia.

On tärkeää dokumentoida.

Mahdollisesti pidetään seurantakokous huoltajien, oppilas- ja opiskelijahuollon, koulun ja kiusaajan kanssa.

Kiusaaminen jatkuu

Asiantuntijapalvelut koulun ulkopuolella

Esimerkiksi lastensuojeluilmoitus, rikosilmoitus, ankkuritoiminta, muut tukipalvelut.

Kiusaaminen loppuu

Jälkihoito

On tärkeää, että kiusattu ja kiusaaja saa jälkihoitoa. Vastuu on oppilas- tai opiskelijahuollolla tai muulla oppilaan verkoston yhteistyökumppanilla.

RASEBORG
RAASEPORI

